

Politiek Debat

over de Wet op de Maatschappelijke Ondersteuning

Tof Thissen (voorzitter)
Eerste-Kamerlid (volksgezondheid),
voorzitter Divosa en lid Taskforce
Handicap en Samenleving

Toon Gispen
Wethouder WMO en cultuur,
Gemeente Utrecht

Andrée van Es
Voorzitter GGZ Nederland

Liesbeth Reitsma
Voorzitter van de Landelijke Patiënten-
en bewonersraden

Marijke Luif
Medewerker Strategie en Politiek
bij Ypsilon

Jetta Klijnsma (gevraagd)
Wethouder Welzijn, Volksgezondheid en
Emancipatie van Den Haag

Inzet van dit debat is te bespreken onder welke voorwaarden de nieuwe Wet op de Maatschappelijke Ondersteuning er daadwerkelijk voor kan zorgen dat ook mensen met psychische handicaps 'mee kunnen doen' (formulering van het ministerie).

Met de landelijke Manifestatie Kwartiermaken willen we een inhoudelijke impuls geven aan de discussie over de Wet op de Maatschappelijke Ondersteuning (WMO). Dat is nodig, omdat deze wet enerzijds precies de sociale integratie van kwetsbare groepen tot doel heeft, maar anderzijds wel erg veel nadruk legt op de eigen verantwoordelijkheid van de betrokkenen en hun omgeving. Een beroep op eigen verantwoordelijkheid is goed, mits burgers worden toegerust om de eigen verantwoordelijkheid te dragen. Anders gezegd: kwetsbare burgers moeten de kans krijgen verantwoordelijkheid te nemen. Een terugtrekkende overheid is niet het antwoord.

Gemeenten spelen in de WMO een sleutelrol. Zij krijgen de regie over diensten die tot nog toe onder de AWBZ vallen, maar weinig met bijzondere ziektekosten van doen hebben. Daarmee krijgt de lokale overheid instrumenten in handen om de 'trekkracht' van de samenleving te vergroten. Zoals de Taskforce Vermaatschappelijking in haar rapport *Erbij horen* in 2002 schreef, schort het daar aan. Eigen initiatieven van mensen in de marge worden maar spaarzaam gehonoreerd, vrijwilligerswerk heeft nog steeds niet de status van een maatschappelijk alternatief voor werk, en veel ggz-cliënten voelen zich vooral op zichzelf of hun lotgenoten aangewezen. Sinds voorjaar 2004 is de Taskforce Handicap en Samenleving aan het werk onder het motto *Wij doen mee, jij ook?* Zij zet in op empowerment van de mensen met handicaps en op inclusief denken zodat de maatschappij leert rekening te houden met iedereen. Positieve beeldvorming, mentaliteitsverandering, non-discriminatie en communicatie zijn speerpunten. De Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) heeft uitgesproken dat de Taskforce veel kan betekenen voor gemeenten die werk willen maken van de integratie van gehandicapten (en daarmee uitvoering geven aan de Wet Gelijke Behandeling). Daarom trekt Tof Thissen van de Taskforce Handicap en Samenleving dit debat. Aan de forumleden wordt gevraagd welke verantwoordelijkheid ze zelf denken te kunnen nemen en welke ze van anderen verwachten - om maatschappelijke ondersteuning kwaliteit te geven.

Agenda 22

De VNG neemt deel aan het project van de Chronisch zieken en Gehandicapten-raad Agenda 22, dat gebaseerd is op de 22 Stan-daardregels van de Verenigde Naties. Doelstelling van de politieke en morele richtlijnen is gelijke kansen voor mensen met een handicap.

Op de Manifestatie Kwartiermaken zijn speciaal de volgende vijf regels aan de orde:
Bewustmaking en beeldvorming (randvoorwaarden),
toegankelijkheid, arbeid, inkomen en cultuur (werkerreinen voor gelijke

Van categorie naar mens

Ruud Vreeman, burgemeester van Tilburg

Het belangrijkste vind ik dat mensen zich meer voor elkaar gaan interesseren. Integratie kan niet zonder interesse voor het gewone dagelijkse leven van je stadsgenoten. In die zin is de problematiek van mensen met psychiatrische problematiek niet anders dan die van mensen van migrantenafkomst. Desinteresse houdt vooroordelen in stand. Laatst was ik uitgenodigd om met een groep Somalische inwoners jeu de boules te spelen. Ik ga graag op dergelijke uitnodigingen in. Bleek ik het op te moeten nemen tegen een man die op internationaal niveau speelt. Dat zet zo'n man - en daarmee de hele groep - toch in een ander daglicht. Je betrapt je op het vooroordeel van hulpbehoevend, terwijl je te maken krijgt met groot talent. De aanwezige pers pikte dit gegeven overigens totaal niet op. Die bleef in het zielige verhaal steken. Ik begrijp van kwartiermakersfestivals en jullie Manifestatie dat je de aandacht wilt vestigen op talenten van mensen, die meestal als een beetje hopeloos worden afgeschilderd. Contact maken is inderdaad de crux en cultuur is daarvoor een schitterend medium. Er is soms schandelijk genoeg niet zelfs maar een begin van nadenken. Laatst hadden we een mooie ontmoeting in de moskee. En wat doen de organisatoren? Die delen na afloop een fles wijn uit. Het overbruggen van de kloof tussen mensen kan alleen door contact. Ik geloof daar meer in dan in allerlei ingewikkelde programma's. Je kunt niet alles institutionaliseren. Ik heb vaak meegemaakt dat mensen toch wel met gemengde gevoelens naar zulke bijeenkomsten gaan en na afloop verbaasd staan, hoe gezellig het was. Het beeld kantelt. Ik geloof heilig in samen doen, in gewoon doen tegen elkaar. Na een nare ervaring moeten nieuwe ervaringen de kans krijgen het beeld weer realistischer te maken.

Ik vind het ook heel belangrijk dat de beleidsambtenaren zich als opbouwwerkers in de wijk bewegen. Zij moeten de wijken van binnenuit leren kennen en niet in categorieën denken, maar in mensen.

De samenleving is niet toegerust

Ruud Grondel, wethouder te Haarlem

We hebben afgesproken kwetsbare mensen in de samenleving op te nemen, maar we hebben de samenleving daarvoor niet toegerust. Dat is voor alle betrokkenen moeilijk. Een ieder kent wel een persoon in zijn omgeving die afwijkt van het norm. Zo ken ik iemand die heel creatief was in tekenen en schilderen, totdat ze werd opgenomen met een psychose. Met medicatie ging het weer goed en mocht zij naar huis, terug in de samenleving. Totdat haar moeder overleed en ze geen steun meer kreeg en daardoor teloor ging. De Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO) kan, mits goed ingevuld, eraan bijdragen dat mensen niet terugvallen. De WMO maakt de gemeente verantwoordelijk voor de regie en ondersteuning van kwetsbare mensen en hun omgeving. De maatschappij wordt harder en het wordt steeds makkelijker overal uit te vallen. We moeten dus ook de samenleving opener maken voor mensen en daar helpt kwartiermaken bij. Elke verbetering is er één. Een kwartiermakersfestival maakt het mogelijk dat kwetsbare mensen zichzelf op een eigen manier in beeld brengen. Psychiatrie wordt een keer niet aan overlast gekoppeld.